

Peningaþvætti

Vápættir varðandi bílaumboð og bílasala

Hvað er peningabætti?

Í peningabætti felst það athæfi þegar einstaklingur eða lögaðili tekur við eða aflar sér eða öðrum ávinnings með broti sem er refsivert samkvæmt almennum hegningarlögum eða öðrum lögum. Hér er einnig átt við það þegar einstaklingur eða lögaðili umbreytir slíkum ávinningi, flytur hann, sendir, geymir, aðstoðar við afhendingu hans, leynir honum eða upplýsingum um uppruna hans, eðli, staðsetningu, ráðstöfun eða flutningi ávinnings eða stuðlar á annan sambærilegan hátt að því að tryggja öðrum ávinning af slíkum refsiverðum brotum.

Hvað er frumbrot peningabættis?

Frumbrot eru þau brot sem geta leitt af sér ólöglegan ávinning eða annan ágóða sem reynt er að þvætta. Frumbrot peningabættis geta falist í nær öllum brotum á almennum hegningarlögum eða öðrum lögum. Dæmi um algeng frumbrot peningabættis eru fjársvik, fjárdráttur, skattalagabrot, fíkniefnabrot, spillingarbrot o.fl.

Hvað er sjálfþvætti?

Þegar sami aðili fremur frumbrot og sér sjálfur um að þvætta ólöglegan ávinning er um sjálfþvætti að ræða. Sjálfþvætti getur varðað allt að 6 ára fangelsi skv. 2. mgr. 264. gr. almennra hegningarlaga nr. 19/1940.

Hvað er fjármögnun hryðjuverka?

Öflun fjár í þeim tilgangi eða með vitneskju um að nota eigi það til að fremja brot sem er refsivert skv. 100. gr. a – 100. gr. c almennra hegningarlaga.

Viðurlög

Brot gegn ákvæðum 1. mgr. 264. gr. almennra hegningarlaga um peningabætti geta varðað allt að 6 ára fangelsi sé um

ásetning að ræða og allt að 6 mánaða fangelsi sé brot framið af gáleysi, sbr. 4. mgr. tilvitnaðrar lagagreinar. Sé um ávinning af fíkniefnabroti að ræða getur refsing numið allt að 12 ára fangelsi samkvæmt 3. mgr. 264. gr. almennra hegningarlaga.

Refsað er samkvæmt almennum hegningarlögum fyrir brot gegn 264. gr. sem framið er innan íslenska ríkisins, enda þótt frumbrotið sem ávinningur stafi frá hafi verið framið erlendis, og án tillits til hver var að því valdur.

Fjármögnun hryðjuverka varðar allt að 10 ára fangelsi samkvæmt 100. gr. b almennra hegningarlaga.

Hvað eru hættumerki?

Ýmsar aðferðir og hættumerki (e. red flags) eru þekkt við að þvætta fé, m.a. út frá dómaframkvæmd, fræðiritum og leiðbeiningum ESB og FATF. Jafnframt hefur það sýnt sig að ýmsir veikleikar eru í starfsemi lögaðila hvað viðkemur hættu á að starfsemin sé notuð við að þvætta fé. Tilkynningarskyldum aðilum er skylt að tilkynna öll grunsamleg viðskipti til skrifstofu fjármálagreininga lögreglu, að eigin frumkvæði, og veita henni allar nauðsynlegar upplýsingar. Með hugtakinu grunur er vísað til lægsta stigs gruns, þ.e. að sérhver grunur, óháð því hve mikill hann er, uppfyllir skilyrði greinarinnar um grun. Með grun er því að þessu leyti ekki gerð jafn ítarleg og afdráttarlaus krafa og almennt gildir í réttarfari um rökstuddan grun. Væri í þessu sambandi nægjanlegt að grunur kviknaði um að fjármuni kunni að mega rekja til refsiverðrar háttseminni, hvort sem sá grunur reynist síðar meir hafa verið reistur á fullnægjandi rökum eður ei. Hér á eftir eru nefnd dæmi um hættumerki er tengjast peningaþvætti og fjármögnun hryðjuverka. Það skal athugast að þessi dæmi eru einungis til viðmiðunar og alls ekki tæmandi. Þrátt fyrir að eitthvað af eftirfarandi hættumerkjum eigi við getur það átt sér eðlilegar skýringar. Tilkynningarskyldir aðilar skulu því meta áhættu með heildrænum hætti þar sem eitt hættumerki á ekki að færa viðskiptavin upp eða niður um áhættuflokk.

Hvað er ólögmætur ávinningur?

Með ólögmætum ávinningi er átt við þann hagnað sem aðili hefur haft af broti.

Hættumerki varðandi ólögmætan ávinning

- Fjármunir koma frá þriðja aðila.
- Þátttaka þriðju aðila í fjármögnun án þess að þeir hafi bein tengsl við viðskiptin eða lögmætar skýringar séu gefnar á þátttöku þeirra.
- Fjármunir stafa frá aðilum sem reka starfsemi þar sem mikið er um reiðufjárviðskipti.
- Uppruni fjármagns kemur erlendis frá og ekki eru augljós tengsl milli viðskiptavinar og viðkomandi ríkis.

Bifreiðaumboð og bifreiðasalar falla undir lög um aðgerðir gegn peningabætti og fjármögnun hryðjuverka

Sú breyting varð á með lögum nr. 96/2020 að bifreiðaumboð og bifreiðasalar falla nú undir n. lið 1. mgr. 2. gr. laga nr. 140/2018 um aðgerðir gegn peningabætti og fjármögnun hryðjuverka (ppl.).

Bifreiðasalar féllu, fyrir lagabreytingu, undir r. lið 1. mgr. 2. gr. ppl. Þegar viðskipti námu tilteknum fjárhæðarmörkum. Þótti rétt að breyta lögunum með þeim hætti að bifreiðaumboð og bifreiðasalar væru lagðir til jafns við fasteignasölur, fasteignasala, skipasala og fyrirtækjasala.

Misnotkun í starfsemi bifreiðaumboða og bifreiðasala

Brotamenn geta nýtt sér framangreinda starfsemi til að þvætta ávinning ólögmætrar starfsemi. Skilgreindir áhættuþættir í slíkri starfsemi snúa m.a. að:

- Umfang ökutækjaviðskipta er mikið.
- Litla sérfræðiþekkingu þarf til þess að þvætta ólögmætan ávinning í gegnum ökutækjaviðskipti.
- Greiðsla kaupverðs með reiðufé.
- Lítið eftirlit með starfsemi bifreiðaumboða fram til ársins 2020.
- Lág áhættuvitund bifreiðasala.
- Ökutækjaviðskipti þar sem félag er kaupandi eða seljandi.
- Ökutækjaviðskipti þar sem bifreið er notuð sem hluti greiðslu eða til skuldajöfnunar.

Helstu frumbrot

Ávinningur sem brotamenn þvætta með því að misnota þjónustu sérfræðinga stafar helst frá:

- Skattsvikum.
- Fíkniefnabrotum.

Tilkynningar til skrifstofu fjármálagreininga lögreglu

Tilkynningarskyldum aðilum ber að tilkynna til skrifstofu fjármálagreininga lögreglu um öll viðskipti þar sem grunur vaknar um að fjármuni megi rekja til refsiverðrar háttsemi.

Fáar tilkynningar hafa borist frá bifreiðaumboðum og bifreiðasölum sem kann að gefa til kynna að áhættuvitund bifreiðaumboða og bifreiðasala sé að einhverju leyti ábótavant.

Hættumerki í starfsemi bifreiðaumboða og bifreiðasala

- Reiðufjárviðskipti.
- Óeðlileg viðskipti.
- Kaupverð bifreiðar of hátt eða lágt.
- Kaupmáttur viðskiptamanns ekki í samræmi við tekjur.
- Viðskiptamaður gefur rangar, villandi eða neitar að gefa upplýsingar.
- Ökutækjaviðskipti þar sem félag er kaupandi eða seljandi.
- Ökutækjaviðskipti þar sem bifreið er notuð sem hluti greiðslu eða til skuldajöfnunar.
- Annar aðili skráður fyrir bifreið og ekki virðast eðlilegar ástæður liggja að baki.
- Viðskiptamaður með stjórnmalaleg tengsl.
- Viðskiptamaður er frá áhættusömu eða ósamvinnuþýðu landi.
- Viðskiptamaður er eða hefur tengsl við þekkta brotamenn.

Varnir gegn misnotkun

- Aukin fræðsla um skyldur bifreiðaumboða og bifreiðasala á grundvelli laga um aðgerðir gegn peningapvætti og fjármögnun hryðjuverka.
- Aukin fræðsla um áhættuþætti í starfsemi bifreiðaumboða og bifreiðasala.
- Eftirlit sem miðar að því að kanna hvort bifreiðaumboð eða bifreiðasalar framkvæmi áreiðanleikakannanir á viðskiptavinum.
- Eftirlit sem miðar að því að kanna hvort bifreiðaumboð eða bifreiðasalar tilkynni um grunsamleg viðskipti.
- Eftirfylgni með niðurstöðu eftirlits þannig að gengið sé úr skugga um að bætt hafi verið úr vanköntum í þeim tilvikum þar sem slíkt hefur orðið uppvíst.

Lög og reglur

Þessi bæklingur innifelur einungis stutta kynningu á þeim fjölþættu skyldum sem hvíla á tilkynningarskyldum aðilum varðandi aðgerðir gegn peningaþvætti og fjármögnun hryðjuverka og er því vísað á ítarlegra efni á vefsíðu Skattsins til frekari upplýsinga:

<https://www.rsk.is/fagadilar/peningathvaetti/>

Áhættumat ríkislögreglustjóra má nálgast hér:

<https://www.logreglan.is/wp-content/uploads/2021/03/Ahaettumat-2021-lokautgafa.pdf>

Hafðu samband við Skattinn ef það eru einhverjar spurningar sem vakna um peningaþvætti eða fjármögnun hryðjuverka á netfangið pt@skatturinn.is

Sími: 442 1000

Netfang: pt@skatturinn.is